

Jelen tananyag a Szegedi
Tudományegyetemen készült az Európai
Unió támogatásával. Projekt azonosító:
EFOP-3.4.3-16-2016-00014

PRAGMATIZMUS

Dr. habil. Krémer Sándor

VII. TÉMA (OL-23): SHUSTERMAN NEOPRAGMATIZMUSA

SHUSTERMAN ELMÉLETE ÁLTALÁBAN:

Shusterman általános elméleti álláspontját olyan **filozófiai esztétizmusként** írhatjuk le,

- melyet erősen áthatnak a **demokratikus politikai intenciók**. Az ő esetében

- mindez egy **naturalista szómaesztétikában** manifesztálódik,

- melyet a pragmatizmus ama **meliorista törekvése** színezi, miszerint a **társadalmat demokratizálni kell**, amennyire csak lehetséges.

SHUSTERMAN INTERPRETÁCIÓELMÉLETE:

Shusterman általános elméletes az értelmezésről egy „metateoretikus interpretációs pluralizmus,” ahol nem az elmélet mondja meg a gyakorlatnak, hogyan kell eljárnia, hanem a gyakorlat kihívásai szülik meg az új kapcsolódási pontokat, az új fejlesztési, fejlődési irányokat.

Ha létmódunkhoz tartozik a megértés és az értelmezés (márpedig ennek szerves része), ahogy Shusterman is állítja, akkor éber állapotunkban folyamatos ön- és világmegértésben, ön- és világertelmezésben élünk. Ebből a perspektívából nézve pedig még a design is interpretáció!

Ennek alapjai Shusterman Szómaesztétikájában a test kitüntetett szerepére épít, hiszen a SELF mindig EMBODIED SELF, és így – Rortyval szemben – joggal hozza vissza a tapasztalat, és ezen az alapon a nemfogalmi megértés fontosságát.

TAPASZTALAT, MEGÉRTÉS, ÉRTELMEZÉS SHUSTERMANNÁL:

- Shusterman több helyen kifejti megértés és értelmezés elkülönítésének szükségességét.

- Sőt arra is rávilágít, hogy már a tapasztalatban is megértés van, ahogy ezt Heidegger és Gadamer (és Dewey) is vallja, és nem kizárólag a művészet esetében, hanem a leghétköznapibb szituációkban is.

- A megértés ugyanis életünk (mely elsősorban tág értelemben vett gyakorlat) legtöbb szituációjában nem-fogalmi. (Ez érvényes minden gyakorlati tevékenységünkre: sport, zenélés, tánc, stb.)

- A megértés tehát nem feltétlenül, az értelmezés viszont mindig fogalmi!!

- Az esztétikában mindez azért fontos, mert a műalkotásokkal a tapasztalatban találkozunk először. A művészi alkotások hatnak ránk, és ez a hatás a tapasztalás, amelyben már megértés van.

- A tapasztalat centrális helye nélkül ezért nem lehet érdemi művészetfilozófiát alkotni Shusterman szerint!

„Magatartásunk időnként olyan nem-fogalmi válaszokat testesít meg, amelyek nem-nyelvi cselekvésekre vagy szituációkra irányulnak, és ezek szavak (vagy azok elmén belüli tudatos reprezentációi) nélkül bizonyítják, hogy az illető megértette az összefüggéseket. A táncos, a szerető, vagy a labdajátékos szándékos gesztusai vagy mozgásai anélkül is megérthetők és kellő módon megválaszolhatók (a partner, a csapattárs, vagy a nézők által), hogy azok valaha is (valóságos vagy képzelt) szavakban artikulálódtak volna. Ugyanakkor a nemnyelvi megértés ilyen elismerése nem tesz engem fundacionalistává ismeretelméleti vagy metafizikai értelemben, melyet Rorty agresszivitása miatt utasít el. (...) **Ezért Rorty helytelenül követelt arra, hogy a fundacionalizmus elutasítása maga után kell vonja a nemnyelvi megértés elutasítását is.**” (TTB 175.)

Shusterman szómaesztétikájában mindennek különös jelentősége van, mivel e nézetei alapján erőteljesen hangsúlyozza az esztétikai tapasztalat centrális helyét az esztétikában.

Emellett Shusterman a tapasztalat jelentőségére épített naturalista szómaesztétikája révén igyekszik elősegíteni minden olyan dichotómia megszűnését, amely a demokratizálódás ellen hat (magas és alacsony művészet, elméleti és gyakorlati irányultságú művészet, stb.)

Shusterman szómaesztétikája egyúttal teljes összhangban áll mind Dewey, mind Gadamer ama felfogásával, miszerint az esztétikát a valóságos élet egészébe kell beleágyazni.

(Ha figyelembe vesszük Gadamer azon állítását, miszerint

“Az esztétikának fel kell oldódnia a hermeneutikában” (IM, 1984, 126.), akkor sejthetjük, hogy egyrészt a filozófiai hermeneutikának kitüntetett jelentősége van az esztétika területén is, másrészt Gadamer művészetfilozófiája jóval több hasonlóságot mutat Dewey, és ily módon Shusterman pragmatista esztétikájával, mint első pillantásra gondolnánk.) (Vö. PE 7. és 10. fejezeteivel.; Vö. Kremer-GS)

https://www.youtube.com/watch?v=LXBf2l_tUVI – Interview with Richard Shusterman on Somaesthetics

További olvasmányok:

- Richard Shusterman: *Pragmatista esztétika*. Pozsony: Kalligram, 2003.
- Richard Shusterman: *A gondolkodó test*. (Fordította Antoni Rita, Bodóné Hofecker Zsuzsa, Konkoly Ágnes, Krémer Sándor, Pavlovski Róbert, MÁS?). Szeged: JATEPRESS, 2016.
- *Szómaesztétika és az élet művészete. Válogatás Richard Shusterman írásaiból*. (Hungarian. Szerkesztő és fordító: Krémer Sándor), Szeged: JATEPRESS, 2014.

Ellenőrző kérdések:

1. Melyek a szómaesztétika általános jellemezői?
2. Létezik-e Shusterman szerint megértés a fogalmi gondolkodás előtt?